

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 8. maí 2015

Efni: Umsögn um Þingskjal 354 - 292. mál Frumvarp til laga um breytingu á lögum um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búvörum, nr. 99/1993, með síðari breytingum (verðsamráð í mjólkuriðnaði).

Frumvarpið barst Samtökum afurðastöðva í mjólkuriðnaði til umsagnar með tölvubréfi frá nefndasviði Alþingis, dagsett 6.5.2105.

Gildandi búvörulög og samningur um starfsskilyrði mjólkurframleiðslunnar hafa skilað neytendum og bændum miklum ávinningi síðustu tíu árin (2005-2014). Helsti árangur sem náðst hefur með núgildandi lögum og samningi um starfsskilyrði mjólkurframleiðslunnar síðustu tíu ár eru:

1. Hækkunir á heildsöluverði mjólkurvara til neytenda hafa verið minni (60-70%) en hækkunir á neysliverðsvísitölu Hagstofu Íslands (77%).
2. Afurðastöðvar hafa hækkað verð til bænda meira (92%) en sem nemur hækkun Neysliverðsvísitölu (77%).
3. Hlutfall ríkisstuðnings í framleiðsluverðmæti mjólkur hefur lækkað úr 46,4% í 34,1%.
4. Hægt hefur á fækkun kúabúa á landinu. Kúabúum fækkaði um 36% frá árinu 1995 til 2004, en um 18% frá 2005 til 2014.
5. Heildarframleiðsla mjólkur hefur aukist um 21.484 tonn eða 19%.
6. Samkvæmt tölum um fjölda kúa og móttekna mjólk í mjólkursamsögum skilar hver kú nú 15% meiri framleiðslu en árið 2005.
7. Sala mjólkurafurða hefur aukist um 31% á fitugrunni og 10% á próteingrunni.
8. Mikil hagræðing hefur orðið í starfsemi afurðastöðva í mjólkuriðnaði. Frá árinu 2004 til ársins 2013 hækkaði launakostnaður aðildarféлага SAM um samtals 55% en launavísitala Hagstofu Íslands hækkaði um 82%. - Á sama tíma hækkuðu laun á hvern unnin lítra af mjólk aðeins um 42%.

Af framansögðu er ljóst að sá rammi sem gilt hefur síðustu tíu ár um framleiðslu og vinnslu mjólkur á Íslandi hefur skilað árangri í hagræðingu, bættri samkeppnishæfni og lægra vöruverði. Í Þingskjali 354 er lagt til að fella úr lögum tvær mikilvægar forsendur fyrir þeim árangri sem náðst hefur. Á sama tíma er ljóst að viðræður um nýjan samning um starfsskilyrði mjólkurframleiðslunnar eru að hefjast milli fulltrúa ríkisins og Bændasamtaka Íslands.

Í ljósi þess árangurs sem rakinn er að ofan vara Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði eindregið við því að gerðar verði afmarkaðar breytingar á lögum, sem í gildi eru um framleiðslu og vinnslu mjólkur, án þess að kannað sé rækilega hvaða áhrif þær breytingar kynnu að hafa á þann árangur sem náðst hefur á síðustu tíu árum. Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði hvetja því til þess að frumvarpið í þingskjali 354 verði ekki samþykkt af Alþingi.

Um fyrstu grein frumvarpsins:

Í greininni er lagt til að fella úr gildi þriðju málsgrein 13. greinar laga nr. 99/1993. Greinin hljóðar svo: “Þrátt fyrir ákvæði samkeppnislaga er afurðastöðvum í mjólkuriðnaði heimilt að gera samninga sín á milli um verðtilfærslu milli tiltekinna afurða. Leggja skal slíka samninga fyrir verðlagsnefnd til upplýsinga.”

Lagaákvæðið er mikilvægt til að ná þeim tilgangi laga númer 99/1993 “..að stuðla að jöfnuði á milli framleiðenda í hverri búgrein hvað varðar afurðaverð og markað.” (lög nr. 99/1993, 1. grein, f – liður). Til að ná þessu markmiði er nauðsynlegt að allir framleiðendur mjólkur geti selt alla mjólk á sömu kjörum, án tillits til staðsetningar framleiðslunnar og fjarlægðar frá markaði.

Mjólkurvörur á heildsölumarkaði hafa að mestu verið verðlagðar með opinberum ákvörðunum síðustu 70 ár. Á þeim tíma hafa tengsl milli framleiðslukostnaðar og heildsöluverðs rofnað, afleiðingin er afar breytileg framlegð milli vörflokka.

Til að tryggja að öllum bændum sé mögulegt að selja mjólk til afurðastöðva á sama verði, óháð því í hvaða mjólkurafurð mjólkinn er notuð og hvar bændurnir búa á landinu, er nauðsynlegt að jafna nokkuð framlegð ólíkra mjólkurafurða. Á Íslandi hefur verðtilfærsla milli afurða verið notuð til að ná þessu markmiði, í öðrum löndum, sem leggja áherslu á að allir bændur fái sama verð fyrir mjólkina, eru notuð svipuð tæki. Dæmi um lönd sem beita verðtilfærslum í þessum tilgangi eru Noregur, Japan, Kanada og Bandaríki Norður Ameríku. Verði fyrsta grein frumvarpsins að lögum kann að breyta á stríð á milli bænda landsins um hver fái hæsta verðið fyrir mjólkina. Þeir fyrstu sem tapa í því stríði eru minnstu framleiðendurnir, sem búa fjærst markaði. Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði hvetja til þess að fyrsta grein frumvarpsins verði ekki samþykkt.

Um aðra grein frumvarpsins:

Í greininni er lagt til að fella úr gildi 71. grein laga nr. 99/1993. Greinin hljóðar svo: “Þrátt fyrir ákvæði samkeppnislaga er afurðastöðvum í mjólkuriðnaði heimilt að sameinast, gera með sér samkomulag um verkaskiptingu milli mjólkursamlaga að því er varðar framleiðslu einstakra mjólkurvara og hafa með sér annars konar samstarf til þess að halda niðri kostnaði við framleiðslu, geymslu og dreifingu mjólkurafurða.”

Í upphafi umsagnar þessarar er rakið hvernig afurðastöðvar hafa hagrætt í vinnslu mjólkurafurða, lækkað verð til neytenda og aukið greiðslur til bænda samhliða lækkandi hlutfalls ríkisstuðnings í tekjum bænda. Mikilvæg forsenda hagræðingaraðgerðanna hefur verið heimild 71. greinar til samninga um verkaskiptingu og samstarf til að halda niðri kostnaði. Á móti hafa afurðastöðvar samþykkt að heildsöluverði mjólkurafurða sé stýrt af opinberri verðlagsnefnd með þátttöku frá

fulltrúum stærstu samtaka launþega landsins; ásamt því að verðlagsnefnd stýrir verðlagningu á mjólk frá bændum, sem er rúmlega helmingur af öllum rekstrarkostnaði afurðastöðvanna. Þannig hefur verið tryggt að ávinningi af samningum um verkaskiptingu og samstarf sé skilað til neytenda og bænda.

Svo rækilega hefur verið tryggt að öllum ávinningi af verkaskiptingu og samstarfi sé skilað til neytenda og bænda, að Mjólkursamsalan hefur síðustu átta ár verið rekin með samtals 152 milljón króna halla.

Sú takmarkaða undanþága frá Samkeppnislögunum, sem leyfð er með 71. grein laga númer 99/1993, hefur þannig sannarlega verið nýtt til hagsbóta fyrir neytendur og bændur. Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði hvetja til þess að þessi takmarkaða undanþága verði áfram í lögum, til hagsbóta fyrir neytendur og bændur.

Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði áskilja sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum og lýsa sig um leið reiðubúin til að funda um efnið sé þess óskað af hálfu nefndarinnar.

Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði vilja að síðustu leggja áherslu á hversu ólíkar afurðastöðvar í mjólkuriðnaði eru flestum fyrirtækjum í almennum atvinnurekstri. Tilgangur afurðastöðvanna er ekki að skila eigendum sínum arði.

Tilgangur afurðastöðvanna er:

- a. að stuðla að aukinni hagkvæmni í vinnslu og sölu mjólkurvara til hagsbóta fyrir framleiðendur og neytendur,
- b. að framleiðsla mjólkurvara til neyslu og iðnaðar verði í sem nánustu samræmi við þarfir þjóðarinnar og tryggi ávallt nægjanlegt vöruframboð við breytilegar aðstæður í landinu,
- c. að nýttir verði solumöguleikar fyrir mjólkurvörur erlendis eftir því sem hagkvæmt er talið,
- d. að stuðla að jöfnuði á milli framleiðenda hvað varðar afurðaverð og markað.

f.h. Samtaka afurðastöðva í mjólkuriðnaði sf

Bjarni R. Brynjólfsson, skrifstofustjóri SAM